

JOAN MANUEL TRESSERRAS

«La independència és la gran oportunitat d'introduir transformacions en el model social»

Joan Manuel Tresserras, ex-conseller de Cultura i ara president de la Fundació Irla, lligada a Esquerra Republicana, és una màquina de teoritzar. Incansablement, ho teoritza tot, ho lliga tot i ho articula tot. Mogut per la convicció que Catalunya ha de ser independent, però no per convertir-se en un Estat com qualsevol altre, sinó per transformar el model social. En un procés que ha de ser com una quadrícula en què tot s'ajuste i en què s'han de consolidar dues majories: l'una independentista i l'altra d'esquerres, que caldrà lligar.

*Entrevista de Vicent Sanchis
Fotografies de Jordi Play*

Les fundacions no tenen bona imatge, de fa un cert temps. I encara més, les lligades a un partit. Han passat a ser considerades com una plataforma de finançament, no sempre lícit, de les forces polítiques.

—En aquest cas és a l'inrevés. Qui forneix de recursos la Fundació Irla són les aportacions dels militants d'Esquerra. No hi ha cap via estranya en aquesta relació. La situació de la Fundació és molt sanejada perquè, després d'uns anys durs arran dels resultats electorals del 2010, Esquerra ha viscut una situació de creixement, no gaire espectacular, però bastant constant.

—**De creixement de militants?**

—I de càrrecs públics.

—**Quina part del sou cedeix un càrrec públic d'Esquerra al partit?**

—Depèn de la situació. Hi ha un model genèric, que és la denominada carta financera, segons la qual aquelles persones que tenen un càrrec públic a proposta d'Esquerra Republicana paguen una

part del sou a l'organització i a la fundació. Algunes persones paguen un percentatge en funció de la comparació entre el que cobraven abans i el que cobren des del càrrec. Les persones que passen a perdre diners, que també n'hi ha, fan una contribució només si volen.

—**Vostès aporten la ideologia i, el partit, la tàctica i l'estratègia?**

—El partit viu una etapa relativament plàcida. No hi ha hagut una gran revisió dels fonaments polítics des dels anys 90. La fundació, a part de l'activitat històrica, amb les seves publicacions, de promoure el diàleg amb altres formacions polítiques, de preparar jornades de treball especialitzades, d'establir relació amb altres grups europeus de la mateixa orientació ideològica, ha anat travant, això sí i també, un coixí d'idees que, finalment, en bona mesura, crec que són les idees hegemòniques.

—**Després parlarem d'hegemonies. Però, siga com siga, vostè sempre ha passat per ser l'"ideòleg" de capça-**

lera d'Esquerra, en l'etapa Carod i en l'actual.

—Això no és gaire just. Josep-Lluís Carod-Rovira no necessitava ningú que li fabriqués les idees. Joan Puigcercós és un gran organitzador, però compartia el mateix discurs que Carod. Un discurs que en bona mesura ja estava fet. En el cas d'Oriol Junqueras crec que el que fa és donar a tot aquell ideari un ras-tre i una actitud que permet concretar els compromisos amb la gent. Junqueras és el que diu nosaltres som els que estem amb la gent, vivim amb la gent, patint amb la gent, treballant amb la gent. Té aquest biaix més pragmàtic. En tots aquests casos no hi ha hagut un gran esforç del partit per construir un discurs nou. Però hi ha hagut gent d'Esquerra i gent que érem al voltant que més o menys hi col·laboràvem. Ha estat una tasca molt col·lectiva, molt generacional. Jo, per exemple, he estat testimoni de moltes trobades amb intel·lectuals. I no es feien perquè una colla de professors de la universitat il·lustréssim el líder,

sinó que el líder ens explicava a nosaltres per on anaven les coses. La política concreta, que és molt dura, et dona molta informació immediata, a partir de la qual tu has de pensar. El que passa és que el dirigent que està atrapat en el dia a dia no té temps de llegir i parar més les antenes a nivell global. Podríem resumir que el que hi ha és un intercanvi. L'anàlisi concreta de la situació l'aporta el polític. El que fa l'intel·lectual és aportar idees.

—Diu vostè que procedia del marxisme. Se'n sent encara, marxista?

—Hi ha un estil de pensar, d'analitzar, que fa que me'n senti inevitablement. Fa dies en una classe de teoria de la comunicació els alumnes m'ho demanaven. Jo els feia referència a conflictes socials evidents. I els comentava que això de la lluita de classes és com les *meigas* gallegues. No hi heu de comptar, que n'hi hagi, però *haberlas, haylas*. Lluites de classes, interessos de classes, n'hi ha. Tu no pots fer anàlisis sense considerar-ho. Jo sóc dels que estan convençuts que

durant un anys el catalanisme no era independentista perquè la direcció era estrictament burgesa. Per què ara som independentistes? Perquè hi ha hagut un relleu social en la direcció del catalanisme. Hi ha altres sectors de classes mitjanes treballadores, de classes mitjanes il·lustrades, tota una altra gent, que és la que es mobilitza en les manifestacions i que en el seu interior entenen que no necessiten una classe dirigent molt rica que els digui cap a on han d'anar.

—Vol dir que Convergència no estava feta d'aquesta classe mitjana treballadora o il·lustrada?

—Totalment d'acord. I fins i tot amb el president Pujol no es pot dir que Convergència fos un partit estrictament burges.

—Per tant?

—El que passa és que sí que és veritat que una part important de la burgesia catalana els feia confiança.

—Vostè, doncs, se sent marxista. Joan Fuster deia que no n'era però que estava molt influït per Antonio Gram-

sci. A vostè li he llegit textos del tot gramscians. Reclamant l'hegemonia política, cultural, ètica i moral per a les classes populars. Joan Manuel Tresserras se'n sent, classe popular?

—Jo en formo part sobretot pels meus nivells de consum. Em passo la vida a la universitat i sóc un assalariat privilegiat. Sóc funcionari públic i he pogut entrar a la política i sortir-ne. Tenia una feina que m'esperava. No he hagut de renunciar a res ni claudicar davant de res ni entrar en cap sistema de portes giratòries. Probablement la condició de funcionari és un privilegi excessiu. Però sí, se'm pot considerar classe popular pel nivell d'ingressos. I després per ideologia. A mi la ideologia sempre m'ha interessat i hi he dedicat molt de temps. Si no ho faig més bé, és perquè no en sé més.

—Parlàvem d'hegemonia...

—Per què dic que hi ha hagut un canvi d'hegemonia? Perquè molta gent que era i que és partidària que has de trobar-te a la vida allò que es correspon als mèrits que has contret o a l'esforç que

→ has fet consideren ara que les desigualtats que tenim al davant són inacceptables. La gent vol més justícia social, més igualtat d'oportunitats.

—Això pot tenir dues derivades perilloses: un excés de cretinisme fruit de la correcció política i la imposició d'una cultura del subsidi en què tothom espere que l'Estat li ho resolga tot.

—No ho crec. Aquest reajustament de valors i d'ideologia de la gent i aquesta empatia amb la gent que ho està passant molt malament ha creat uns vincles igualment transversals. Hi ha unes solidaritats espontànies i una sensibilitat que la gent té a flor de pell. A Catalunya això és especialment visible i evident. Aquesta sensibilitat popular s'ha desplegat coincidint amb una presa de consciència superior sobre la necessitat de disposar dels nostres recursos i de la plena capacitat de prendre decisions. Aquestes preses de consciència simultànies comporten responsabilitat. I això és un valor republicà fonamental. La gent no espera que ningú li arregli res. No és carn de canó per al populisme perquè esperin que algun dia arribarà un líder salvador o una força salvadora. És gent disposada a prendre decisions, a organitzar-se i a posar-se endavant ells. I això té un gran valor i no és patrimoni de ningú. En termes generals, jo diria que aquesta presa de posició és d'un caràcter més social, més esquerranós, comparat amb el model de la societat on veníem, que tenia uns valors que en general eren més conservadors.

—Catalunya és ara més d'"esquerres"?

—En general, crec que la societat catalana s'ha fet més progressista. Que això comporta riscos d'un progressisme de foto i poc realista? És possible. Però hem de dir que aquí hi ha un repte com a país davant l'Estat espanyol, que per guanyar aquest repte necessitem una molt àmplia majoria i que la política més radical és la que contribueix a fer possible aquesta gran majoria.

—Ara aplica aquests canvis que vostè detecta al moviment independentista, però no hi haurà gent més conservadora que veurà amb una certa alarma totes aquestes derives i acabarà espantant-se?

—Quan jo dic que hi ha una hegemonia més decantada cap a l'esquerra, crec que també entre els cercles conservadors hi ha un canvi de rumb. Hi ha gent que s'ha fet mediambientalista o que té una visió sobre el sector públic que la va acostant a alguns valors que tradicionalment havia defensat l'esquerra. Queden bosses irreductibles, però la dreta a Catalunya se situa fora del camp del catalanisme. La teoria és que el catalanisme, en la fase de l'hegemonia indepen-

«Sóc dels que creuen que durant anys el catalanisme no era independentista perquè tenia una direcció estrictament burgesa»

dentista, ha d'abastar des de posicions conservadores –per exemple, sectors electorals del Partit Demòcrata de perfil més liberal– fins a gent dels comuns o de la CUP.

—Ja ho veu, com costa lligar això...

—Costa molt lligar-ho, però és que per construir un país nou no es podrà fer només des d'unes posicions frontals. I des d'unes posicions frontals que, a més, expulsin. El gran problema és saber com concentrar energies perquè el que caldrà serà fer front a l'Estat. Quan siguem independents la gent haurà de poder dialogar i contrastar models de país. Ara bé, el que sí que podem acordar ara és, dins aquest ventall tan ampli, uns valors molt àmpliament compartits. No podem ser

una societat massa diferent de les societats europees i mediterrànies que tenim com a referència, però sí que podem triar una via original, perquè en la majoria d'aquests països el model social no l'ha triat la gent de baix a dalt, sinó que han estat propostes formulades des de l'Estat.

—En aquest sentit, la independència, per a vostè, representa una gran oportunitat?

—Més que això. És la gran oportunitat d'introduir transformacions també en el model social. D'alguna manera, fa molts anys que dèiem –i ho dèiem probablement amb una profunditat escassa, però ho dèiem molta gent– que la independència no és l'objectiu, sinó el mètode. Jo continuo pensant que la independència és l'objectiu perquè la independència és el mètode. És mètode per poder fer un capgirament de les moltes coses que no em satisfan.

—Realment, Catalunya serà independent? Segons vostè, en molt o en poc de temps?

—Jo confio que en poc de temps. Però la condició necessària, la més important de totes, és que es pugui travar aquesta majoria. Amb referèndum previ o no, tinc la impressió que en el moment en què hi hagi unes eleccions –i espero que ara hi haurà pressupostos i, per tant, les eleccions siguin d'aquí a un any– inevitablement es perfilarà una doble majoria. Una majoria o quasi majoria serà directament independentista. I n'hi haurà una altra alhora, una majoria o una quasi majoria, d'esqueres. La qüestió serà que tothom tingui la generositat d'entendre que és fonamental lligar totes dues majories. Perquè la força per enfrontar-nos a l'Estat hi serà en la mesura que siguem capaços de lligar-les.

—Això ho hauran d'entendre els comuns, Podem, Iniciativa...

—És que és l'esforç que caldrà exigir-los. Igual que també caldrà incloure els sectors conservadors que estan per la independència. El país és molt complex,

és molt divers. Hem de ser tants com puguem. De fet, d'entrada, no hauríem de deixar-ne fora gairebé ningú. Ja sabem que ni PP ni Ciutadans no hi seran, i que el PSC probablement xiularà. Però tu d'entrada no n'has d'expulsar ningú. Una política radical, que es vulgui veritablement radical, no teatralment o líricament radical, sinó veritablement radical, és sempre una política realista i és una política possibilista. La radicalitat s'ha de mesurar *a posteriori* i a partir dels resultats obtinguts i dels avenços aconseguits. Les denúncies i la fermesa són molt importants, com també el to de les lluites socials, però ho són en la mesura que inspirin una pràctica que obtingui resultats. No participem en la política i no ens proposem intervenir en la història per sortir en la foto, sinó per guanyar. En la hipòtesi que hi ha lluita de classes, la dirimim per guanyar-la i per obtenir resultats. Com que el procediment que ens hem imposat és absolutament democràtic, la victòria s'obté per una àmplia majoria.

—El seu model de societat és aquell en què les classes populars hauran guanyat?

—La idea de classes populars és un concepte molt complicat, però jo crec que tothom entén que en la societat hi ha un conjunt de sectors socials que en són el fonament bàsic. Gent que treballa d'una manera o altra. N'hi ha que són empresaris i n'hi ha que són, diguem-ne, peons. I hi ha gent qualificada, gent que investiga i que fa d'artista. Tota aquesta gent és la que permet que cada dia les coses funcionin com funcionen. Tota aquesta gent aguanta el país. En una idea de classes populars tota aquesta gent ha de tenir el seu paper i ha de tenir la possibilitat de participar en els grans debats polítics.

—Però això que vostè descriu és una democràcia burgesa!

—La burgesia que ha tingut la possibilitat des de l'Estat de canalitzar aquestes formes de participació no ho ha fet. Quan la burgesia i els seus aliats històrics han construït Estats-nació han concebut l'Estat com un instrument de control i dominació. Nosaltres no volem construir la Catalunya nació per posar un aparell d'Estat en mans d'uns quants perquè dominin la multitud. Nosaltres el que volem és justament poder disposar d'uns instruments institucionals i

jurídics que blindin els drets i les llibertats de la gent. Per fer això farem un Estat perquè el que internacionalment et reconeix i t'homologa és tenir un Estat. Haurà de ser un Estat, però aquest Estat

l'hem de concebre, l'hem de poder gestionar, des d'aquesta revolució democràtica per evitar que sigui l'instrument de la nostra dominació. Per evitar ser dominats. ●